

Jaarverslag 2022 KNNV afdeling Breda

DEEL I: Jaarverslag van de secretaris

Bestuur:

Het bestuur is in 2022 gewijzigd. Liesbeth van der Sluijs nam afscheid als penningmeester en Kees van der Krift is de nieuwe penningmeester geworden. Alle zaken i.v.m. KVK en UBO register zijn verwerkt.

Leden:

Het aantal leden in Breda is gezakt van 120 naar 112 waarvan 4 huisgenoten. Daarnaast zijn er nu 8 donateurs en 2 gastleden. Totaal 122 (in 2021 was dat 129).

Jaarvergadering met lezing:

De jaarvergadering is gehouden op 22 maart 2022. Op deze vergadering was de financiële administratie nog niet op orde. Penningmeester Liesbeth van der Sluijs stopte met haar werkzaamheden nadat in overleg met de kascommissie de ontbrekende vragen werden beantwoord. Om de financiële administratie goedgekeurd te krijgen is op 18 mei een aanvullende jaarvergadering gehouden. Daarbij is de financiële administratie goedgekeurd. Kees van der Krift is aangesteld tijdens deze vergadering als nieuwe penningmeester. Merlijn Hoftijzer heeft tijdens de vergadering (via Zoom) een lezing gegeven over de Galderse Heide.

Ledendag:

Op 29 november is voor de nieuwe en bestaande leden een lezing gehouden door Mattijs van Dalen met als thema "Groene daken en hun rol voor de biodiversiteit". Er waren 17 aanwezigen.

Cursussen:

In 2022 is een libellen cursus gegeven (2 avonden en 2 excursies) door Gerdien Bos van de Vlinderstichting en Raymond van Breemen van de Gemeente Breda. Jeroen Stoutjesdijk van de KNNV-Breda en Raymond van Breemen begeleiden de excursies. De cursuscoördinator was Jan Woolderink

Lezingen en excursies:

Naast de lezing over de Galderse Heide op de jaarvergadering en de lezing van Mattijs van Dalen op de ledendag heeft Ed Michielsen in April een lezing gegeven over het Ulvenhouts bos.

Enkele leden van de afdeling breda hebben samen met leden van de afdeling Roosendaal meegedaan aan de excursie in de Vlaamse Ardennen.

Werkgroepen:

Er zijn zeven werkgroepen actief: Amfibieën wg, Bodem-water-en-landschap wg, insecten wg, mossen wg, paddenstoelen wg, planten wg, vissenwg, zoogdieren wg. In deel II staan de verslagen van deze werkgroepen.

Projecten:

- In 2020 is de gemeente Breda het herinrichtingsproject “Groene Kades” begonnen. Dit is onderdeel van het plan de rivier de Mark weer door Breda te laten stromen. De KNNV is als onderdeel van Natuurplein daar direct bij betrokken voor inventarisaties en bijdrage aan de voorlichting over het project. Dit project loopt door en de uitvoering begint in 2022. Er zijn open dagen geweest waar enkele leden van de KNNV hun medewerking verleenden in 2022.
- In juli 2022 verscheen het boek ‘Stad en Plant’ van Erik van der Hoeven en Aad van Diemen.

Nieuwsbrieven:

In 2022 zijn 5 nieuwsbrieven uitgebracht. De Nieuwsbrief wordt of per e-mail verzonden en voor 6 leden nog via de post bezorgd. Leden en donateurs die de Nieuwsbrief per e-mail ontvangen krijgen een reductie op de contributie.

Samenwerking binnen KNNV:

Binnen het Gewest wordt provinciaal samengewerkt met de afdelingen Roosendaal, Tilburg en Eindhoven. Er zijn jaarlijks twee gewestelijke vergaderingen waarin de activiteiten en ideeën in de verschillende afdelingen worden besproken. Gesprekspunten zijn de gezamenlijke aanpak natuurbescherming op provinciaal niveau, de punten die in de beleidsraad aan de orde zijn geweest en het reilen en zeilen in de verschillende afdelingen. In 2022 zijn twee Zoom bijeenkomsten geweest, in mei en in november. Verslagen ervan zijn bij de secretaris verkrijgbaar.

Samenwerking tussen natuurverenigingen:

De samenwerking in onze regio Breda betreft vooral de samenwerking met de natuurverenigingen in de regio via onze deelname aan ‘Natuurplein De Baronie’. Er zijn nu zeven verenigingen aangesloten. De doelstelling van Natuurplein berust op twee pijlers:

- het coördineren van de inspraak met betrekking tot natuurontwikkeling en natuurbescherming;
- laten zien wat de aangesloten verenigingen doen voor belangstellende natuurliefhebbers.

In 2022 is er een jaarvergadering geweest waarop de toekomst van Natuurplein is besproken. Deze ontwikkeling wordt in 2023 verder besproken.

Activiteiten op gebied Natuurbescherming:

De activiteiten met betrekking tot natuurbescherming vinden plaats onder de paraplu van Natuurplein. De bedoeling is om zoveel mogelijk met één geluid naar buiten te treden. Binnen Natuurplein worden zaken op gebied van natuurbescherming en natuurontwikkeling en beheer met de natuurverenigingen in Breda en omstreken afgestemd.

Natuurplein is ook de regionale gesprekspartner voor de gemeente Breda, de terrein-beherende organisaties, het waterschap, de Brabantse Milieufederatie, de Provincie NB en voor onderwerpen ten aanzien van de regionale energiestrategie.

Voor een inhoudelijk overzicht wordt verwezen naar het jaarverslag van de secretaris Natuurplein de Baronie.

Samenwerking met andere organisaties:

Met vele organisaties in en rond Breda wordt samengewerkt. Het betreft vooral monitoringswerk van de werkgroepen. De verzamelde gegevens worden aangeboden aan de soortorganisaties voor opname in de NDFF.

KNNV Digitaal:

De website van de afdeling wordt bijgehouden door de secretaris. Er worden agenda punten en nieuwberichten gedeeld. In 2022 is ook begonnen met de toevoeging van de “Boom/Struik van de week”. Aad van Diemen heeft teksten en foto’s aangeleverd waarvan elke week een soort besproken wordt in een nieuwbericht.

In 2022 is er vrijwel geen activiteit op Facebook of Instagram geweest.

Deel II: Jaarverslagen van de Werkgroepen

Amfibieënwerkgroep, coördinator Erik van der Hoeven

In het jaar 2022 heeft de amfibieënwerkgroep niet alle plannen uitgevoerd: te hoge werkdruk van een aantal leden, een gebrekkige communicatie en gezondheidsproblemen. Toch gaan we vol goede moed het nieuwe jaar in.

Uitgevoerde activiteiten in 2022:

- Het schoonmaken van de faunatunnels langs de Rouppe van der Voortlaan in het Ulvenhoutse Bos.
- Zoeken naar heikikkers
- Inventarisatie salamanders van poelen op Galderse heide.
- Studiereis Noord-Frankrijk begin juni.
- Inventarisatie Boomkikkers voorjaar en zomer
- Inventarisatie Levendbarende Hagedis
-

Werkgroep Bodem, Water en Landschap, coördinator John Vegt

Het jaar 2021 stond in het teken van “project Bolberg”, een zoektocht naar de oude loop van de Gilzewouwerbeek zoals die ten oosten van Bavel 12.000 jaar geleden stroomde. Dat leverde ons een schat aan boorervaring op. Maar eind 2021 moesten we toegeven dat het ons niet is gelukt de oude beekbedding via de gehanteerde werkwijze te vinden. Een bezoek aan de afdeling erfgoed van de gemeente Breda leverde begin 2022 nog wel een profieltekening met locatie op van een deel van de gezochte oude beek. Dat gaf nog enige hoop op succes.

Op 24 februari 2022 is bovenstaande conclusie besproken in samenhang met de uitslag van een enquête onder de werkgroep leden die in december 2021 was uitgezet. Het resultaat was een actieplan voor 2022. Onderdeel van dat plan was een nieuwe poging om via de gegevens van de afdeling erfgoed de oude beek te traceren. Een klein gezelschap heeft de locatie bezocht en er inderdaad oude beekresten in de vorm van zware klei aangetroffen. Toch moesten we concluderen dat het ondoenlijk was dat spoor te volgen om zo de rest van de historische beekloop te achterhalen. Dat betekende een definitieve punt achter het project Bolberg.

Op 24 juni waren we op excursie in de veenpolder Weimeren ten zuiden van de Mark boven Prinsenbeek. Onder regie van Staatsbosbeheer en waterschap Brabantse Delta worden de weilanden daar veranderd in natte natuur. Een bijzondere excursie in dit veengebied die eindigde zoals dat past in het veen: met een forse regenbui.

Onze hoop op een vervolg van deze werkgroep is nu gevestigd op een mogelijk rol in de natuurontwikkeling in het gemeentelijk deel van de Galderse heide. De gemeente Breda gaf ons alvast een pH meter in bruikleen. Maar jammer genoeg bleek hij defect. We kunnen afwachten of uit gemeentelijke hoek een vraag onze richt op komt.

Insectenwerkgroep, coördinatie Aat Rietveld, Aad van Diemen, Jan Woolderink
Jaarverslag 2022 Insectenwerkgroep

Mossenwerkgroep, coördinator Erik-Jan Beenackers

De werkgroep mossen bestaat uit ca. 15 personen waarvan ca. 6 personen actief zijn. Van oktober tot en met maart wordt er sinds oktober 2022 2 keer per maand mossen en korstmossen geïnventariseerd op zaterdagmiddag (was voorheen 1 keer per maand). Daarnaast heeft ondergetekende (EJB) samen met Jacques Rovers (JR) enkele gebieden bezocht.

We zijn in 2022 gestart met een bezoek aan de twee begraafplaatsen en kerken op het Ginneken (KM-hok 113-397). Daarnaast zijn EJB en JR nog verschillende keren in dit km-hok op zoek gegaan naar mossen en korstmossen en hebben we ook het Bouvinge nog bekeken. Er zijn hier ca. 60 mos- en 90 korstmossen gevonden. Bijzondere mossen: Watervalmos (*Rhynchostegium riparioides*) en Gewoon zijdemo (Homalothecium sericeum) op Bouvinge en Gewoon draadmos (*Cephaloziella divaricata*) op begraafplaats Vogelenzand. Bijzonder korstmossen: Muurblaaskorst (*Toninia aromatica*) en Zwarte grafkorst (*Placynthium nigrum*) op de Protestantse begraafplaats.

Een zaterdagmiddag zijn we naar de Lage Vuchtpolder geweest KM-hok 111-404, ook op vraag van de gemeente Breda. De Lage Vuchtpolder wordt niet gezien als een mosrijke omgeving vanwege de rijke dichte begroeiingen. Samen met nog een aantal losse bezoeken zijn er zo'n 50 mos- en 45 korstmossen gevonden. Het laatste vooral op de aanwezige houten paaltjes en enkele betonnen elementen zoals de windmolen. Een bijzondere mossoort die gevonden is is Boompjesmos (*Climacium dendroides*) die op enkele plekken in een schrale berm stonden.

Daarnaast hebben 2 keer dit voorjaar en 1 keer in het najaar een bezoek gebracht aan KM-hok 111-394 Galdersche Heide, op vraag vanuit de gemeente Breda. Hier zijn ongeveer 70 mossen en 45 korstmossen gevonden. We vonden hier een voor Nederland nog niet zo lang als soort herkende Slank braamknikmos (*Ptychostomum touwii*) en een ondersoort van Geoord veenmos: Amfibisch veenmos (*Sphagnum denticulatum* var. *Inundatum*) die in de ons omringende landen als een aparte soort wordt gezien.

Dit najaar hebben we, eveneens op verzoek van de gemeente Breda, twee keer een bezoek gebracht aan KM-hok 109-402 in de Haagse Beemden. De meeste aangetroffen mos- en korstmossen bevonden zich in de woonwijk zelf. Ook hier zijn eigenlijk de graslanden te rijk begroeid, maar ook de aanwezige Landgoedbossen zijn niet zo mosrijk als verwacht.

Vanwege slecht weer is een bezoek aan de Biesbosch afgelast.

Dit voorjaar wordt er een bezoek gebracht aan Begraafplaats de Leijsenakkers in Oosterhout, de Biesbosch voor een herkansing, Boswachterij Dorst voor KM-hok 120-403 en Liniebossen en Markkanaal in KM-hok 113-405.

In februari 2023 is er een beginnerscursus voor mossen herkenning gepland.

Door EJB en JR zijn nog een drietal KM-hokken geïnventariseerd:

118-411 Boswachterij Dorst (110 soorten) Krulbladmos (*Nowellia curvifolia*), Dwergwratjesmos (*Cololejeunea minutissima*) en nieuw in onze omgeving Boommoss (*Pylaisia polyantha*)

114-396 Ulvenhoutse Bos (160 soorten) Groot varentjesmos (*Plagiochila asplenioides*) is nog steeds aanwezig en nieuw in onze omgeving Gekromd vedermoss (*Fissidens incurvus*)

116-397 Bavel (115 soorten) Bekerhaarmuts var. *cupulatum* - *Orthotrichum cupulatum* var.

Cupulatum is een zeer zeldzame ondersoort van Bekerhaarmuts die normaal te vinden is op stenen aan de oevers van rivieren. Deze staat hier op een aantal oude graven van het oude kerkhof in Bavel. Door individuele leden zijn nog z'n 20 tal km-hokken geïnventariseerd, meestal in combinatie met planteninventarisaties.

Bijzonderheden tijdens deze inventarisaties:

Strodakmos - *Leptodontium gemmascens* (5de plek in NL) in de Chaamsche Bosschen

Gelobd stippelschildmos - *Punctelia reddenda* in de bossen bij Alphen.

Oranje boomzonnetje - *Caloplaca cerina* (toen ook de 5de plek inmiddels op 15 plekken) op Golfbaan Princenbosch.

Alle vondsten zijn verwerkt op waarneming.nl en op de verspreidingsatlas.

Paddenstoelenwerkgroep, coördinatoren Piet van Iersel en Jacques Rovers

De paddenstoelen werkgroep is alleen in het najaar actief met zoeken naar paddenstoelen, zo ook weer dit jaar. De woensdagmiddag is hier voor de vaste middag. Vanaf half september tot de vorst gaan we op stap. In droge perioden slaan we vaak een week over.

In 2022 zijn we zeven maal op pad geweest in een groepsgrootte van 8-12 mensen.

Het afgelopen najaar hebben we op verzoek van de gemeente Breda de Galderse heide geïnventariseerd.

De ecologen van de gemeente zijn van plan om Galderse heide te gaan opknappen (revitaliseren) en daarbij willen ze graag weten wat de uitgangssituatie is (0-meting). Om gericht te kunnen inventariseren hebben we een gebiedskaart gekregen met daarop aangegeven welke terreintjes aangepast zullen worden. Het ging vooral om de heideveldjes en de aanwezige poelen/vennetjes. We vonden in totaal 103 soorten op de Galderse heide. Hiervan stonden er 8 op de rode lijst (RL). Van deze RL-soorten zijn er 5 gebonden aan grove den, 3 aan berk en 2 aan eik en beuk, 1 aan zomer- of wintereik.

Ter afwisseling hebben we een keer een ander gebied bezocht en wel het natuurgebied rond Luchtenburg.

Het bezoek aan de Luchtenburg was om 3 redenen leuk: Het was de langste wandeling ooit met de paddenstoelenwerkgroep. Het leverde maar liefst 53 soorten op en er werden nog eens 3 rode lijst soorten gevonden en 11 soorten die gebonden zijn aan bepaalde boomsoorten.

Niet alle soorten konden in het veld op naam gebracht worden. Het was daarom fijn dat Jac Gelderblom de moeite en tijd nam om deze mee naar huis te nemen en na microscopisch onderzoek op naam te brengen. Namens de leden van de werkgroep dank daarvoor.

De waarnemingen staan allemaal op Waarneming.nl of in het waarnemingen systeem van de Mycologische vereniging.

Plantenwerkgroep, coördinator Jacques Rovers

Evaluatie 2022

De samenstelling van plantenwerkgroep blijft redelijk stabiel met een kern van ca 15 leden. Gelukkig konden we in 2022 weer volop het veld in zonder beperkingen.

Programma 2022

Het programma van de plantenwerkgroep heeft een vast patroon. In de periode van april tot september gaan we elke dinsdagavond op stap. De hoofdmoot bestaat uit het inventariseren van km-hokken in de omgeving van Breda. We richten ons vooral op km-hokken die al lang niet meer bezocht worden.

Omdat de groep aan de vrij grote kant is splitsen we de groep vaak in twee sub groepjes, die elk afzonderlijk een km-hok doorkruisen. Met een beetje geluk kun je zo op één avond een km-hok in zijn geheel inventariseren.

In totaal hebben we met de pw 15 km-hokken bezocht.

In kleiner verband inventariseren enkele leden van de plantenwerkgroep ook HNS-hokken voor Floron. Deze km-hokken bevinden zich in een wat ruimere regio rondom Breda en wel van de Biesbosch tot het stroomgebied van het Merkske.

Op verzoek van de gemeente Breda hebben we de planten van de Galderse heide genoteerd en is er met enkele leden een inventarisatie gemaakt (Tansely-opname) van een aantal percelen in de landgoederenzone (Haagse beemden).

Voor de inventarisaties werken we nauw samen met Floron, Staatsbosbeheer en gemeente Breda.

Het inventariseren van de km-hokken binnen de gemeente Breda is nagenoeg afgerond. Sinds 2008 hebben we zowat alle km-hokken in de gemeente Breda bezocht. Dit betekent dat we in 2023 aan een nieuwe ronde kunnen beginnen.

Inventarisatie in gemeente Breda

In de periode 2010-2022 naderen we de grens van **1400** wilde of verwilderde planten in de gemeente Breda.

Ook dit jaar zijn er weer een aantal aan de lijst toegevoegd. Het betreft vooral verwilderde planten en/of afkomstig uit tuinen of als wildmengsel ingezaaid en ter plaatse in stand blijvend.

Opvallend is een nieuwe droogbloem die in een straat in de Hoge Vucht tijdens een van de dinsdagavondexcursies is aantreffen. Het gaat om Sikkeldroogbloem (*Gamochaeta subfalcata*).

Themadagen

In samenwerking met Floron hebben we dit jaar een themadag en -avond rondom zeggen georganiseerd (21 mei en 20 juni). Op zaterdagochtend 21 mei hebben we de meest voorkomende zeggen uit Breda en omgeving behandeld. In de namiddag van 21 mei en op de avond van 21 juni hebben we in dit kader twee veldexcursies georganiseerd.

Aansluitend op de wilde planten cursus van 2022 stonden vanuit de plantenwerkgroep twee thema-excursies rondom het landschap van West-Brabant gepland. We hebben het rivierenlandschap nabij Sliedrecht bekeken, de tweede excursie naar een heidelandschap hebben we vanwege de droogte helaas moeten cancelen. De bedoeling is om dit in 2023 alsnog te realiseren.

Monitoring Groene Kades en Meetnet muurplanten

Om de ontwikkeling van wilde plantengroei op de Groene kades goed te kunnen volgen hebben we nogmaals een 0-monitoring van het stroomgebied van Mark en de Aa of Weerijds uitgevoerd. Door deze monitoring kan worden ingeschat welke planten er op termijn in en nabij de Groene Kades zijn te verwachten.

Verder is een nieuwe ronde voor het Meetnet Muurplanten uitgevoerd.

Verder weg.

Voor het eerst sinds lange tijd zijn we weer op excursie geweest naar een interessant gebied buiten onze regio. Dit jaar stond een bezoek aan de stad Amersfoort op de planning. Met een grote groep hebben we de stad bezocht en zijn ter plaatse door de gids Joop de Wilde helemaal bijgepraat over de daar voorkomende varens.

Voor meer informatie zie uitgebreid verslag van Erik van der Hoeven.

Inventarisatie in omgeving Breda

Ook dit jaar hebben meerdere leden van de plantenwerkgroep deelgenomen aan de Floron-inventarisaties in de Biesbosch. In mei is de Sliedrechtse Biesbosch bekeken, in augustus is de het zuidelijk van de Brabantse Biesbosch bezocht.

Ook hebben meerdere leden hebben deelgenomen aan Floronkamp in de Merkske.

Een verslag van dit kamp door Charles Schils is in voorbereiding voor het blad Planten

Werkgroepen Vissen en Zoogdieren:

Er zijn geen jaarverslagen van deze werkgroepen.

Stadsecologen:

Al vele jaren heeft Breda een aantal zeer deskundige ecologen in dienst (allen leden van de KNNV afdeling Breda) die ervoor moeten zorgen dat de groene ambities van de gemeente in daden worden omgezet. Dat lukt redelijk en is een pluim op de hoed van deze ambtenaren. Met een minimale bezetting toch dit resultaat bereiken is een prestatie die gezien mag worden. De politieke steun voor die gepleegde inzet, met minimale middelen realiseren van de gemeentelijke doelen die moeten bijdragen aan herstel van de biodiversiteit, wordt echter niet altijd gevoeld.

In december jl. werden vrijwilligers, die de natuur monitoren in en om de stad, door onze stadsecologen getraakteerd op een excursie met koffie en koek langs de Gilzewouwerbeek ter hoogte van Bavel. Hier is een volgende stapsteen in de EVZ- Boomkikker (*zie bijlage 1*) het afgelopen jaar aangelegd. Behalve een uitvoerige uitleg over het uitgevoerde plan kregen we op papier een kort overzicht van de successen van 2022 en van de plannen voor 2023. Graag willen we alle natuurliefhebbers deelgenoot maken van al dat moois. De ecologen komen er door tijdgebrek niet aan toe om hun successen en plannen aan een breder publiek te tonen. Hieronder volgt een toelichting op de ons verstrekte overzichten.

Het lijkt allemaal wat eenvoudiger dan het is want aan de uitvoering van veel van de genoemde projecten gaat een langdurig traject vooraf van vergunningaanvragen, diverse onderzoeken (archeologie, explosieven, kabels, etc.) en een MER-toets.

Staatsbosbeheer:

In 2022 heeft Staatsbosbeheer een nieuwe senior Boswachter aangesteld; Alex Zuidervliet. Hij is naast boswachter Stella Verkroost (beiden lid van de KNNV afdeling Breda) actief in het gebied De Baronie.

Alex is op een bestuursvergadering aanwezig geweest om zich voor te stellen en de planning van Staatsbosbeheer met het bestuur te bespreken.